

ØYER KOMMUNE	
Sak nr. 09/566-42	Saksbeh. TOFA
Løpenr. 6848/19	Date 21-6-19
Ark.nr. GDNR 098/001	

Uttalelse om plassering av gjødselkum på Tretten

Utarbeidet at kommuneoverlege Anders Brabrand 21.06.2019.

Plassering av en gjødselkum med grisemøkk bør plasseres slik at det forårsaker minst mulig sjenanse for naboer, altså lengst mulig unna nærmeste boligbebyggelse.

Grisemøkka i den aktuelle saken forårsaker en rekke plager for de nærmeste naboene, og disse anses å være såpass omfattende at det kan tolkes som at det gir negative konsekvenser for helsen til naboene. Jeg har selv vært på en befaring på stedet og erfart hvor sterk lukta er. I tillegg har jeg fått forklart av naboene hvilke utfordringer de opplever som følge av luktproblematikken. Basert på dette er min konklusjon at gjødselkummen og medførende lukt medfører negative helsemessige konsekvenser:

Veldig stor uforutsigbarhet: Lukten er avhengig av temperatur, luftfuktighet, vindretning etc. Det er derfor umulig å forutsi når lukta kommer og går. Det gjør det vanskelig å planlegge ulike aktiviteter, sosiale aktiviteter f. eks. å invitere personer hjem til seg.

Når lukten kommer så er den så sterk at det ikke er mulig å oppholde seg utendørs. Da må man være inne og lukke alle vinduer og dører. Dette medfører nedsatt livskvalitet, særlig på sommeren når man gjerne vil være ute. Sommeren 2018 som var spesielt varm var dette plagsomt, også siden man ikke kan lufte når det er vond lukt.

Lufting gjennom ventiler, dører og vinduer er ikke mulig når det er lukt fordi da trekker lukta inn i huset og kan sette seg i klær, møbler etc. Dette er særlig et problem på sommeren når man gjerne trenger å lufte fordi det er varmt. I tillegg kan man ikke lufte på natt når man skal sove. Naboer har forsøkt å lufte når man legger seg, for så å våkne midt på natta med vond lukt, og da har man måttet stenge igjen vinduer og ventiler. Derfor har naboer sluttet helt å lufte på natt selv om man egentlig kunne ønske seg dette. Det medfører dårligere luftkvalitet innendørs ettersom det er boliger som ikke har innebygd ventilasjonssystemer. Flere naboer beskriver luktproblemet som så omfattende at de velger å tilbringe store deler av sommerhalvåret på hytta på fjellet.

Luktproblemet får noen indirekte konsekvenser. Blant annet blir verdien av eiendommene sterkt redusert. Tidligere har eiendomsmeglere vurdert dette og kommet fram til at husene er vanskelig omsettelige og uten tvil er verdien forringet. Det gjør at det er vanskelig / urealistisk for flere naboer å kunne flytte til et annet sted fordi man ikke får solgt boligen man nå bor i. Naboene understreker at de i utgangspunktet ikke ønsker å flytte. Likevel er det en klar økonomisk ulempe at egen bolig er sterkt verdiforringet mtp. økonomisk frihet til å kunne flytte, ta opp lån med sikkerhet i bolig etc. Dette har en helsekonsekvens ved at det gir en psykisk påkjenning med uro/usikkerhet knyttet til økonomisk trygghet, fremtidsutsikter og handlingsrom.

Den psykiske påkjenningen som følge av luktproblemet anses som ikke uvesentlig. Den psykiske påkjenningen knytter seg til både selve luktproblemet som gjør at livskvaliteten forringes ettersom man får sterkt begrenset muligheten til å oppholde seg utendørs. I tillegg får man redusert livskvalitet fordi man får innskrenket livsutfoldelse i eget nærmiljø. En tilleggsfaktor i dette er uforutsigbarheten i luktproblemet, ettersom man ikke kan vite på forhånd når den vonda lukta kommer. Det gjør at man kan bli mer begrenset i det sosiale ettersom man ikke inviterer gjester –

familie og venner på besøk fordi det ikke er mulig å oppholde seg utendørs når det er vond lukt. I tillegg kommer økonomisk usikkerhet som en tilleggsbelastning.

Naboene forteller også om andre ulemper, slik som at man ikke kan tørke klær utendørs og at gjødselkummen er stygg å se på. Dette er problemer som ikke vurderes å ha noen helsemessig konsekvens og er derfor ikke hensyntatt i vurderingen av om luktproblemet har en reell helsemessig konsekvens eller ikke.

De mulige helsemessige konsekvensene av luktproblemet vurderes derfor å være følgende:

Redusert mulighet til å være utendørs: Redusert mulighet for å oppholde seg utendørs i egen hage/eget nærmiljø på sommertid. Det kan medføre redusert fysisk aktivitetsnivå og at man er mer innendørs og får et redusert fysisk aktivitetsnivå.

Redusert mulighet for lufting inn i egen bolig: Redusert mulighet for å luften slik at man får frisk luft og et godt inn klima. Dette vil gjelde både på dagtid, men også på natt ettersom naboene ikke vet når lukta kan komme. Dette medfører dårligere luft innendørs. Det kan igjen medføre mindre helseplager som hodepine og redusert søvnkvalitet.

Negativ påvirkning av psykisk helse: Den psykiske påkjenningen som følge av luktproblemet. Naboene skildrer at lukten er såpass sterk og sjenerende at den griper inn i store deler av hverdagen. Som en følge av dette har dette også en innvirkning på den psykiske helsen til enkelte av naboene. Det handler både om selve luktproblemet og de direkte konsekvensene dette har med mistriksel, manglende mulighet for å være ute etc. I tillegg kommer økonomisk usikkerhet som følge av stor verdiforringelse av egen bolig.

Basert på disse vurderingene anbefales det at gjødselkum plasseres lengst mulig unna nærmeste boligbebyggelse.